

גליון תשפ"ה (שנה י"ז)

פרשת שמות תש"פ

מי שמחזיר כשמביישים אותו הוא נקרא רשע?

ויאמר לרשע למה תכה רעך. וברש"י רעך רשע כמותך.

וכתב השפתי חכמים בשם המהרש"ל, דקשה לרש"י איך קראו ריעו, אם זה היה רשע וזה לא היה רשע, לכן פירש שגם כן חברו היה רשע.

יש להקשות: מאיפה ידע משה רבינו דהשני רשע כמותו, כך מקשה המורחגי בפרשתו וכן הכל"י יקר בפרשתו, וכן הפנים יפות, וכן המהרש"ל.

איכא כמה תרוצים:

א. נראה לתרץ בהקדם מה שפירש רש"י אף על פי שלא הכהו בהרמת יד נקרא רשע, וקשה היכן כתיב שביקש להכותו שהרי לא נאמר וירם ידו להכותו, ונראה לפרש שלשון הכאה שייך גם בלשון, כמו שנאמר משלי י"ב י"ח יש בוטה כמדקרות חרב, וכתיב דברים כ"ז כ"ד ארור מכה רעהו בסתר, כי המטיל מום בחבירו אין לך מכה גדולה ממנו, וחז"ל אמרו קידושין ע' א' כל הפוסל במומו פוסל, ומשה ראה שני עברים נצים בחרופים וגדופים ואם כן שניהם רשעים, כי מדת הצדיקים להיות מן הנעלבים ואינן עולבים שומעים קול מחרף ואינן משיבין, וקראו רעך רשע כמותך ממש, כי באותו מום שאתה פוסלו ומכהו בשוט לשונך ודאי אותו מום נמצא גם בך כי הפוסל במומו פוסל, על כן אמר למה תכה רעך כי הוא רעך במום זה.

והראיה על זה שלא היתה כאן הכאה ביד כי אם בפה: ממה שאמר הלהרגני אתה אומר, וכי אתה חושב להרגני באמרי פיך לשלם לי מדה כנגד מדה הלא עדיין לא הרגתיו ממש שתחשוב להרגני, כי כך דרכך להוסיף בעונש יתר על החטא כי המצרי היה גם כן מכה איש עברי ואתה הרגתו, כך תחשוב לעשות גם לי, כך תירץ בכלי יקר בפרשתו.

ב. מה שאמר רש"י רשע כמותך, היינו שכבר הכה אותו חבירו ורצה לחזור ולהכות אותו ומחה בו משה שלא יעשה בו דין בעצמו, כיון שהיה שם משה שיכול לעשות כדינו ולכך אמר לו מי שמך לשר ושופט, כך תירץ בפנים יפות בפרשתו.

האם יש להעדיף שליח ציבור שיש לו צרות או דילמא מי שאין לו צרות?

בפרשתו ב' כ"ג ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה.

וכתב באור החיים הקדוש דכוונת הפסוק על דרך אומרו תהלים ק"ח מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה כי אחת מהתפלות המתקבלות היא תפלה שמתוך צרה, וכן הוא אומר יונה ב' קראתי מצרה והוא אומרו ותעל שועתם וגו' מן העבודה פי' לצד שהיתה מצרת העבודה.

הנה בוזהר פרשת וישלח דף קסה עמוד ב' כתב תפילה של כל בני אדם תפילה, ותפילת העני היא תפילה שעומדת לפני הקב"ה, ושוברת שערים ופתחים, ונכנסת להתקבל בפניו, והו שכתוב שמות כ"ב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני וכתבי פסוק כ"ב שמוע אשמע צעקתו.

וכן איתא בוזהר כרך ב' פרשת יתרו ס"ז עמוד א' דמסכן קרוב למלך יותר מכולם דכתיב שמות כ"ב "והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני" ולשאר אנשים לפעמים שומע ולפעמים אינו שומע, מאי טעמא משום שדירתו של המלך באלו הכלים השבורים, דכתיב ישעיה נ"ז ואת דכא ושפל רוח, וכתיב תהלים ל"ד קרוב ה' לנשברי לב, וכתיב שם נ"א לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה.

ובספר חסידים סימן רמ"ח כתב אם יש עצירת גשמים וצריכים למטר וכן תפלת הגשם ביום עצרת של סוכות ובהושענא רבה, לא יתכן לירד לפני התיבה אלא אדם צעור ולא שמחן וביתו ריקם ממוזנות ולא מי שיש לו אוצרות פירות וישמח אם תיקר התבואה והפירות. אלא צעור שנאמר ירמיה י"ד ב' וצוחת ירושלים עלתה ואדיריהם שלחו צעוריהם למים, צעוריהם בוא"ו כתיב מי שלבו צעור.

מעדני אשר: נראה להסביר שזה ההסבר מה שכתב רש"י בפרשת וירא על הפסוק וישמע אלהים את קול הנער וברשי מכאן שיפה תפילת החולה מתפילת אחרים עליו והיא קודמת להתקבל היינו משום שהיא בצער ומתפלל מעומק הלב מאמר זה מתוך הספר הנפלא והחדש כל הכתוב לחיים ע"מ ת"ל לאחי הגאון רבי משה שוורץ שליט"א ר"מ בבית המדרש המרכזי איצקוביץ בני ברק.

גליון זה נודב ע"י ידידינו איש חי ורב פעלים העומד לימיננו בכל עת הנדיב הנכבד הרה"ג רבי אליעזר גוטליב שליט"א ליקווד בעל מהדורת מעדני אשר חלק ז' לעילוי נשמת אביו הרב זוסיא ארי' לייב בן הרב שלמה ז"ל נלב"ע כ' טבת ת.נ.צ.ב.ה. ולעילוי נשמת דודו הרב אברהם דוד בן הרב שלמה גוטליב ז"ל נלב"ע כ"א טבת ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הרבני הנגיד הנכבד הרב מרדכי זיסקינד סג"ל לנדא שליט"א לונדון לעילוי נשמת אביו הגאון רבי מאיר לנדא זצ"ל בן הרה"ג רבי מרדכי זיסקינד זצ"ל אב"ד דראהביטש - אנטווערפען- ת"א נלב"ע כ"ג טבת תשמ"ט ת.נ.צ.ב.ה.

בפרשתן ותרא אותו כי טוב הוא.

נחלקו בגמ' סוטה י"ב ע"מ א' איזה טוב ראתה אצלו, ולשיטת אחרים הכוונה דנולד כשהוא מהול.

יש להקשות: מדוע הנולד מהול זה דבר טוב, הרי מבטל מצות עשה חשובה של מצות מילה.

איכא כמה תרוצים:

א. על פי מה דאיתא בירושלמי וגם בילקוט בספר שופטים על הפסוק וילך יפתח לארץ טוב והלא לא הלך כי אם לחוץ לארץ, וכי חו"ל ארץ טוב הוא ומשני אין לפי שהיא פטורה ממעשר, והנה איתא במדרש רבה פרשת עקב מקיש פרי בטן לפרי אדמתך מה פרי אדמתך צריך עישור אף פרי בטן צריך עישור וזה המילה, אם כן יובן המדרש ותרא אותו כי טוב והא לא מיקרי טוב אלא שפטור ממעשר וקשיא ליה הלא אדם צריך גם כן ליתן מעשר וזה המילה ואם כן היאך כתיב טוב תיכף כשנולד, לזה אמר מלמד שנולד מהול משום הכי שפיר אמרינן ביה כי טוב דלא היו צריכין ליתן ממנו המעשר, כך תירץ בחנוכה התורה בפרשתן.

ב. כבר גילו דעתם במקום אחר סנהדרין ל"ח ב' כי אדם הראשון קודם שחטא היה טוב מוחלט ובמעשה הרע שעשה משך הערלה מבחינת הרע, ולזה כשאמר הכתוב כי טוב הרי זה מראה באצבע כי מושלל מהכר רע שהיא הערלה, כך כתב באור החיים הקדוש בפרשתן.

ג. עפ"י מה דאיתא בגמ' נדרים ל"א ב' דכל זמן שלא נימל אברהם לא נקרא שלם, והיינו טעמא, שלא נגמרה עוד שלמות קנין גופו, וא"כ במשה דכתיב בתולדתו כי טוב הוא ש"מ שלא היה חסר דבר לשלמות הקנין בגוף, דאל"ה לא יונח לשון טוב, והיינו שנולד מהול, כך כתב בתורה תמימה הערות בראשית פרק א' הערה מ'.

ד. טוב היה למשה שנולד מהול, כי היה משבט לוי שהיו מלים גם במצרים, כמבואר בספרי בוזאת הברכה על הפסוק ובריתך ינצורו ואם היה עמרם מל אותו היה פרסום ולא יכלו להצפינו, וזה הטוב במה שנולד מהול, כך כתב במהרי"ל דסקין.

מדוע המנהג לומר בברית הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו?

הנה בחזקוני בפרשתן כתב ולפי שכתוב בו כי טוב על שם שנולד מהול נהגו העם לומר הודו לה' כי טוב על המילה.

ובספר הרוקח הלכות שבת סימן ק"י כתב למה נהגו לומר בברית מילה הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו, יש אומר לפי שכתוב גבי משה ותרא אותו כי טוב הוא ואומרים שנולד מהול, אמנם אינו נראה. אכן שמעתי מפי ה"ר יהודה ז"ל דכתיב גבי אברהם וזכרות עמו הברית ואמרינן מלמד שהקב"ה מסייעו לזכרות וכתוב בתריה לתת לך את ארץ כנען פי' בזכות מילה. ובפסוק אחר כתיב תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם אלמא דקרי לשבועות הארץ חסד ומשום הכי אמרינן כי לעולם במילה דהיינו שבועת ארץ ישראל שנקראת חסד שניתנה על ידי מילה.

הנה כתב הרמב"ם תרומות פ"ז ה"א הנולד מהול אוכל בתרומה.

יש להקשות: איך מותר לנולד מהול לאכול בתרומה הרי הרמב"ם גופיה פסק הלכות מילה פ"א ה"ז דנולד מהול צריך הטפת דם ברית, ומשום דהוי ספק ערלה כבושה, א"כ איך אוכל בתרומה הרי הוי ספק ערל, כך הקשה במנחת חינוך מצוה רפ"ב ומניחו בצ"ע, וכן בקרן אורה יבמות ע"ב, וכן במשכנות יעקב יורה דעה סימן ס', וכן בערוך השלחן יור"ד סימן רס"ג ס"ק ט"ו ט"ז.

איכא כמה תרוצים:

א. לדעת הרמב"ם מה שצריך להטיף דם ברית אינו משום ספק ערלה כבושה, אלא מצוה בעלמא היא לעשות הטפת דם ברית אף על פי שאינו ערלה, וכל הסוגיא דשבת אתיא לפי מאי דמרבין התם אליבא דב"ה דבגר שנתגייר כשהוא מהול אינו צריך הטפת דם ברית, ומוכח דליכא מצות הטפת דם ברית כל היכא דליכא ערלה, ובע"כ הא דנולד מהול צריך הטפת דם ברית הוא אך משום ספק ערלה כבושה, אבל לפי מאי דקיימא לן להלכה דגם בגר שנתגייר ונימול בגיותו צריך הטפת דם ברית, וכדמוכח בגמ' יבמות מ"ז א' הכי נמי מהאי טעמא יש לומר דנולד מהול דצריך הטפת דם ברית משום מצות הטפת דם ברית, אף על פי שאינו ספק ערלה כבושה, כך תירץ במשכנות יעקב יורה דעה סימן ס' ראה מה שכתב בקהלות יעקב שבת סימן מ"ו.

מעדני אשר: וכן כתב הרדב"ז שם על הרמב"ם וז"ל ואף על גב דצריך להטיף ממנו דם ברית, מ"מ לאו ערל הוא.

ב. דאף דנולד מהול צריך הטפת ד"ב, מ"מ ערל לא מיקרי, כיון דלא ניכר הערלה, ומה דצריך הטפת ד"ב היינו רק משום חיוב מצות מילה דכיון דיש ערלה כבושה שייך הטפת ד"ב מהך ערלה ונקרא דם ברית, אבל מ"מ לא חל שם ערל על האדם משום ערלה הכבושה, ולכן מותר בתרומה, כך תירץ האמרי משה סימן כ"ב ס"ק כ"ד.

ג. צריך לומר דהא דחיישנן לערלה כבושה הוא מדרבנן בעלמא. וכן משמע מהא דפסק הרמב"ם ז"ל דעל הטפת דם ברית לא בעי ברוכי, כך תירץ בקרן אורה יבמות ע"ב עמוד א'.

מדוע כל אדם אינו מוליד בן מהול הרי כל יהודי מהול?

הנה באור החיים הקדוש פרשת תזריע פ"ק י"ב הקשה קושיא נפלאה: בטבע הרגיל בעולם אשר יסד בורא הכל כי כל מוליד או מהוה דבר יהיה כתבנית המוליד למינהו, ואפילו בפרטי תכונת תואר פנים איקונין של זה דומה לאקונין של זה, ואיך אדם מהול יוליד בן ערל, הלא חלק הערלה שבנולד אינו במוליד, ואין לומר שהטעם הוא לצד שתכונת המוליד מתחלתה היא בערלה, כי מה בכך כיון שנכרתה הערלה ואין רישומה ניכר, ועוד אם כן משה רבינו עליו השלום שנולד מהול למה ילד בן ערל דכתיב שמות ד' כ"ה ותקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה עי"ש תירוץ נפלא.

מערכת

"קול המעדנים"

ניתן לשמוע שיעורי המעדני אשר בהלכה ואגדה שנאמרו בקהלות הקודש בארץ ובחו"ל

במספר 079-5702714

וכן קול הלשון ישיר 073-2951280

בפרשתן ד' ויאמר השליכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו.

איאת במדרש רבה בפרשתן למה נס לפי שחטא בדבריו, שאלו לא חטא לא היה נס שאין נחש ממית אלא החטא ממית, כמו שכתוב במעשה ר' חנינא בן דוסא.

וכן בפנים יפות בפרשתן פרק ד' כתב שהרי מה שנס משה מפני הנחש לא היה כראוי, כמו שכתב בעל חובת הלבבות שער אהבת ה' פרק ו' בשם אחד מהחסידים שהיה הולך ביערים ולא מתיירא מפני החיות, ואמר בוש אני מבוראי לירא מזולתו, וכמו שאמר הכתוב תהלים ק"ח ו' ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם, וכמ"ש בפסוק בראשית ל"ב י"ב הצילני נא כי ירא אנכי ע"ש, ושמעתי לפרש הפסוק תהלים ק"ט ל"ט "העבר חרפתי אשר יגרתי כי משפטך טובים" שהוא חרפה לפני השי"ת לירא מזולתו, כי אין רשות להזיק בלתי רשות הבורא, ואם משפטו כן מהשי"ת הוא טובה אליו, ואיך יברח מפניו פן ימצאהו עון ועונש יותר, וכל שכן משה רבינו ע"ה בעמדו לפני השי"ת ודבר עמו שלא היה מן הראוי לנוס מפני הנחש אלא שבאמת סילק הקדוש ברוך הוא ממנו כל עזרה להורות לו, כי זולת עזרתו אפילו הוא לא יעמוד באמונתו הגדולה, וכשאמר לו אחוז בזנבו הוא הסיוע שסייע לו השי"ת לבל יירא מן הנחש, והיינו דכתיב ויהי למטה בכפו, היינו לרמז שהיה לו סעד ולעזר לו לתומכו בחיזוק אמונתו כבראשונה.

וכן כתב הנצי"ב בהעמק דבר פרק ד' פסוק ג' הוא פלא מאדונינו משה להיכן נס ומאזיה מעמד הוא נס, אבל באמת היה שלא בישוב הדעת, אלא באשר התבהלה פתאום ממראה עיניו, ונס כאשר ינוס איש מפני הנחש בטבע האדם בלי שום התבוננות על הדעת, ובענין קושיית האחרונים איך ברח משה מהנחש באמצע שדיבר עם הקב"ה הרי קימ"ל אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק, עיין במעדני אשר פרשת שמות שנת תשע"ד.

מדוע היה צריך משה רבינו להחזיר את ידו כדי להתרפאות

הרי כבר קיבל את העונש?

בפרשתן ד' ויאמר השב ידך אל חיקך.

יש להקשות: מדוע היה צריך משה רבינו להחזיר את ידו כדי להתרפאות ברי כבר קיבל את העונש, כך מקשה בהדר זקנים לבעלי התוספת, וכן האלשיך הקדוש, וכן בפנים יפות, וכן שמירת הלשון חלק ב' פרק י"ג.

איכא כמה תרוצים:

- א. כי דרך נגעים לבא ע"י הסגר וילכו ע"י הסגר, כך תירץ בהדר זקנים.
- ב. לומר, כי כאשר במקום שנצטרעה ידו שהוא בחיקו, שם שבה כבשרו ונרפאה. כן ישראל במצרים, שקנו צרעת העבודה זרה, שם ישבו לראשיתן ויטהרו. וכן היה, על ידי דם פסח ודם מלה כנודע, כך תירץ האלשיך הקדוש
- ג. להראותו שלא החיק גורם הצרעת, אלא החטא גורם, וכשיסור החטא, יהיה מוכן החיק גופא לרפואה, כך תירץ בשמירת הלשון חלק ב' פרק י"ג
- ד. להיות כי אחז"ל יומא פ"ו ב' שהתשובה השלימה היא באותו מקום שעבר עבירה, ע"כ אמר לו השב ידך אל חיקך להורות שבאותו מקום שעבר עבירה ישוב התשובה ואז ישוב ויטהר מצרעתו, כך תירץ בפנים יפות שמות פרק ד'.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן

משיב כהלכה שינון ידיעת ההלכה - הלכות שבת
כל השאלות הם משו"ע ומשנה ברורה

מדור ידיעת ההלכה

א] שאלה. עדשה שנפלה ממשקפים, חידוד. לחיים ומשה אותם משקפי ראייה שהעדשות שלהם מחוברות עם ברגים קטנים. לשניהן יצא ביום שישי בורג אחד ממקומו ונפלה עדשה אחת מהמשקפיים ושניהן הרכיבו בשבת בביתם את המשקפיים עם עדשה אחת. חיים עשה בכך איסור ולמשה מותר. מדוע? (לשתייהן ראייה זהה, שני הברגים ושתי העדשות שנפלו נמצאים וניתן לתקן את המשקפיים בקלות).

ב] שאלה. חוט עירוב שנקרע / סרט זיהוי לתינוק שנולד, אמירה לגוי. האם מותר לומר לגוי בשבת לעשות איסור תורה של קשירה ותיקון של חוט העירוב שנקרע. ומה הדין לומר לו להכין סרט זיהוי לתינוק שנולד בשבת?

ג] שאלה - לקיחת ויטמינים, חידוד. הרב אברהם והרב יעקב ישראל שניהם אברכים בריאים. לאחר שעשו בדיקות דם הציע להם הרופא לקחת מדי יום במשך חודש מספר ויטמינים. לרב אברהם אסור לקחת את הויטמינים בשבת ולרב יעקב ישראל מותר, מדוע? (שניהם בריאים, אותם ויטמינים)

ד] שאלה. הדלקת נרות שבת. האם מותר להדליק נרות שבת ולברך עליהם בחדר המואר באור החשמל?

חידות על הפרשה

ה] חידה. מהיכן אנו יודעים שפרעה היה אסטניס?

ו] חידה. מה השייכות בין אלישבע לשפרה?

ז] חידה. היכן רמוז בפרשה הברכות של פרשת ויחי?

ח] צ"ע. [ב, ג] למה תכה רעך. פי' רש"י רשע כמותך. צ"ע האם יש ללמוד מכאן לדינא דאע"פ שרשע יצא מכלל רעך, אבל כלפי רשע אחר שפיר הוי בכלל רעך כמפוי בקרא כאן.

ט] חידה. מה השייכות בין ברית מילה לפרשת שמות, (חוץ ממעשה המילה המוזכר בסוף הפרשה).

י] יש לעיין תרגום בשמו"ת. יש להסתפק האם לתרגום אונקלוס יש דין של תורה שבכתב או תורה שבע"פ. נפק"מ. א. לדין דברים שבכתב אי אתה ראשי לאומרן על פה. ב. לענין אם לא מבין התרגום אי נחשב לו כלימוד תורה לפימ"ש" שו"ע הרב שבתורה שבע"פ אם לא מבין לא קיים מצות ת"ת.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה יידבק תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00 - 9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה ייכנס בעזה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. - שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד'.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח שבט

תגובות אפשר לשלוח

עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א רח' תכלת מרדכי 15/4 רמת בית שמש
לבירורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

מייל: m0533166560@gmail.com

פקס: 077-4448278

מכתבים לצערכת

מדוע ב' אחים אסורים לעלות לתורה ביחד משום עין הרע הרי שומר מצוה לא ידע דבר עין

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דקמ"ל דשני אחים אסורים לעלות לתורה בזה אחר זה, משום עין הרע, והרי שומר מצוה לא ידע דבר עין, ותירצתם בשני אופנים נפלאים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחזיקי הדת, אהבת תורה, הישר והטוב, בית הוראה דשיבת מיר, לשנת הפוסקים ביתר עילית, אוצר הפוסקים סוואא, קנין תורה פסגות ירושלים (כדור):
נראה לתרץ בכמה אופנים האחד { דרך בשעה שעושה המצוה אין לחוש משום דבר רע כגון במים שלנו אפשר ליקח גם מים מהתקופה ולא היא חשש סכנה בשעה שאוכל המצוה דעושה אז המצוה, אבל כשקורא אח השני עדיין אינו עושה מצוה רק קורין אותו ואז יש חשש בשעה שקורין אותו דישלוח ח"ו עין הרע, השני ע"פ מה דקמ"ל אורח חיים סימן תנ"ח סעיף א' אין לשפוך מים שלנו מבחמת או תקופה הנופלת ומכל מקום טוב לכתחלה להשיג בהם ברזל, דאם שופך הוא כמולול בשומר מצוה וכו' וא"כ מתיירים רק בדיעבד אבל לכתחילה אין סומכין על זה.

הגאון גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס "גם אני אודך" ופרד"ס יוסף החוש" על המועדים הרה"ג נפתלי סטלר שליט"א מאנסי
נראה לתרץ ששומר מצוה לא ידע דבר עין, היינו מי ששומר באמת המצוה, ומטרתו רק בשביל המצוה, באמת לא ידע דבר עין, אולם ח"ו חששו שאולי יהיה איהה מחשבה של כבוד שהם עולים לתורה, ואז יכול חלילה וחס לשלוח העין הרע, ולכן אמרו שלא יעלו שני אחים לתורה.

האם התומך תורה שפתי דובבות בקבר כשהתלמיד חכם לומד

מה שדנתם האם נגיד שתומך תורה האם לאחר מיתתו שפתי דובבות כיון שבזכותו התלמיד חכם לומד, והבאתם מדברי ההפלאה בהקדמות לתשובות שאף התומך תורה שפתי דובבות.

הגאון ישראל שוורץ שליט"א רב קהילת צאנז ביתר, דומ"ץ אוצר הפוסקים, עטרי הוראה, נוש שמות, וראש כולל דברי חיים
נראה להעיר לפמ"ש"כ בספר חסידים וכו' החיד"ב סופר מקומות בספריו דמחזיקי תלמי חכם בעולם הבא מלמדיו אותו תורה ובמקום אחר כתב דמלמדיו אותה התורה שלמד ישכר בזכותו, וא"כ מסתברא ששפתו דובבות בקבר.

הרה"ג שלמה אפרים ריד שליט"א ירושלים מחבר קונטרס שפתי דובבות
מה שהבאתם מדברי ההפלאה"ה, כן כתב בפר"ך יצחק דרוש לפי שפתי דובבות ע"י טו"ע דה"א יא"ו וכן כתב בו"ח יעקב למהר"ם יעקב אבן זב"ל, אומר תורת, ח"י שיה דרוש ב' ק"ס טו"א דה"א ע"ד נקיים ו"ע"ע הקדמת החפץ חיים לתר"ם ע"מ ב' בה"ב שכתב הודיה לגביר אחד שהחזיק בידו לתומכו, וכתב עליו שזכה שיהיו שפתי דובבות בקבר, אמנם בשו"ת חיי שלמה למהר"ם חיים שלמה קום זב"ל, ירושלים תרפ"ט, סו"ס י"ג כתבשורק בהתנו בנייהם שהת"ח יקבל חלקו בפרנסתו של המחזיק בו, והמחזיק יקבל שכר תורה המולמד, אז גם זוכה ששפתו דובבות, שכל תנאי, אין הבעה"ב מקבל שכר בהתורה, ולא יזכה לשפתי דובבות, לעומת זאת ברוח חיים למהר"ם וואלאוין זב"ל באבות ב' ר"ב ד"ה א"י והתקן עצמן ללמוד וענף יוסף ש"ה"ש רבה ז"ל ב"שם שירה לודו וארץ החיים וכו"מ גם בשו"ת בית יצחק סוף אורח, לעילת הבית, דרוש ו' אות ט' חולקים וסביבא ליה שהתומך בלומדי תורה אינו זוכה לשפתי דובבות, ועיין סוף בבחר למהר"ם יאשיהו פינטו זב"ל, דמשק סו"ה, דרוש א' לפ' תרומה פ"ד טו"ג שיה פירוש הפסוק קהלת ז' ר"ב כ"י בצל החכמה בצל הכסף ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה, כי לענין שכר שניהם שוין, הן בצל החכמה"ה של לומד, והן בצל הכסף"ה של שתומך בידו, אבל ויתרון דעת החכמה, ויתרון ליה ללומד תורה של לעשות תורה, כי זה תחיה בעליה, על ידי שתומך דובבות בקבר, שלוח לא יזכה לשפתי דובבות, וכן כתב בילקוט אליעזר תלמי ס"א דיבור ראשון בשם הרה"ר צבי הריש חרף זב"ל בעמ"ס ט"ב גיטין ובענין בחייושיו מהר"פ למהר"ם ספס גאטליב זב"ל אב"ד עמנו. לבנת הרמ"ט, דרושים נחמדים ה"ט ט"ד בשם אביו הרה"ר מאיר כהנא זב"ל.

הרה"ג אהרן הכהן ב"ר משה קוליק שליט"א
נראה להעיר, דהנה הנה אמרין בגמ' סוטה ל"ו ע"א "ללמוד וללמד לשמור ולעשות", ואכן בלימודו של ששכר יוצא ובו"ל ד"ה ללמוד וללמד ולשמור אך מה שבבחינת לעשות שהוא לקיים עשה ולא, את החלק הזה של לעשות מוטל על ללמוד, דא"ך ידע אך לקיים, ומצאתי שכבר קדמני בשו"ת אגרות מלך ז"ל ח"ד ס"ו אות י"ח ואחר כותב זאת מצאתי בהשאלה הק' מסכת שבת פ"ג מצוה אות מ"ג מ"א שביאר את דברי הגמ' וצ"ל ע"כ לגבי ענין ועשירי בשביל לדין ששכר עשה זה אף שתמך בלומדי תורה ב"ו עליו בטרוניא מפני מה לא עסק בתורה, ועוד דאמרין ב"ה"ה ר"ב ח"א בר אבא אמר רבי יוחנן כ"ל הנביאים כולן לא נתבאר אלא למשיא בתו הלומדי חכם ולעושה פרקמטיא לתלמידי חכם ולמנהג תלמיד חכם מנכסיו, אבל תלמידי חכמים עצמן עין לא ראתה אלהים וזולתן יעשה למחכה לו, ועוד שהמעלות של הלומד כדוגמת זה ששפתו דובבות בקבר נלע"ז הוא רק בלומד ולא בתומך ומצאתי שכבר קדמני מהר"א בספרו דבש לפי מערכת ח"א ח"ג נ"ו ע"ש עוד מעלות שיש בלומד שאין בתומך.

הרה"ג רבי מתתיהו ישראל הורוויץ שליט"א ליקווד מחבר ספר "אוצרות חיים" על מסכת ברכות
נראה להעיר, דבספרו מפי ספרים וסופרים להג"ר אליעזר דוד פרידמן שליט"א על פרקי אבות פ"ב מ"א כתב בשינוי קצת הדמעה של הלומד תורה הוא ששפתו דובבות, ואילו המעלה של המחזיק תורה הוא סיפא דקרא ותחיה בעליה שא"צ להמית עצמו עליה כהלומד תורה, ובה הכתוב השלישי במשלי הוריע בנייהם איהו עדיף, יש דרך ישר לפני איש ואחריתו דרכי מות, דקאי על מחזיקי תורה שדרכם ישר ונכון אך ואחריתו דרכי מות ששפתו דובבות, ובספר פנינים מבי מדרשא על פסח וז"ל ורצה לחוש דרך בתנאי יש ישכר וזולתו הוא דשפתו דובבות, אבל החזקת התורה בלי תנאי אין שפתי דובבות.

הבה"ג יוסף ליפער נ"ל מחבר ישיבת טשעבן
נראה להעיר, דמובא בשם הגר"ח מוואלאוין בספר רוח חיים בביאור המשנה אבות פ"ב מ"ב "התקן עצמן ללמוד תורה שאינה ירושה לך", שאמר שאף שאמרו חז"ל כי גם התומך תורה זוכה לישב בישיבה של מעלה מ"מ, יש הבדל ביניהם ל"ה, העניין של שפתו דובבות בקבר, שייך רק בלומד עצמו, וזה פירוש הפסוק קהלת ז' ר"ב כ"י בצל החכמה בצל הכסף ויתרון דעת החכמה תחיה את בעליה, יתרון הת"ח עצמו אשר הוא יודע את התורה, על התומך, שגם לאחר מותו תחיה אותו כאן בעוה"ז ששפתו דובבות בקבר, אבל ידוע מה שכתב הגר"ח בשמירת הלשון שאדם המחזיק לומדי תורה א"פ שיהיה עם הארץ בעוה"ז וזכה שלעתידי ידע גם הוא את התורה וכן כתב החיד"א בספר לחם חיים דהמחזיק ביד ת"ח יושב במציאת הת"ח יודע תורה ומבואר בזה דלא רק שנחשב לזולתו אילו למד תורה ונטול שכר על כך, אלא את התורה עצמה שלמד הישכר ידע גם הוא.

מדוע אסור לטלטל מת מסריח בשבת רק עם ככר ותינוק הרי זה הוא גרף של רעי
מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דקמ"ל אורח חיים סימן ש"א סעיף ב' שמת שהסריח בבית אסור לטלטל בשבת רק ע"י ככר ותינוק, דיש להקשות מדוע שלא יהא מותר לכתחילה להוציא מת מסריח הרי הוא גרף של רעי, וקמ"ל אורח חיים סימן ש"ה ס"ק ד"ה דמותר לטלטל ולהוציא גרף של רעי, ותיצתם בכמה אופנים.

הגאון מנחם גד ארנרין שליט"א כולל גור ירושלים
{ברכת מ"ט לרגל היבחנו בהצלחה מרובה על כל הש"ס במעמד אלפים בראשות כ"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א} נראה להעיר דאפשר להעצים את הקושיא, דהשאלה היא לא רק במת מסריח כמו ששאלתם, אלא נאפילו במת שעדיין לא מסריח גם אמור להיות מדרין גרף של רעי דמבואר באשל אברהם תנינא סימן ש"ה ס"ק ל"ד שמתור להוציא חתול מהבית מדרין גרף של רעי כדי שלא יטנף הבית ויהיה גרף של רעי וא"כ בכל מת אמור להיות מותר לטלטלו גם קודם שיסריח גם בלי ככר או תינוק כדי שלא יסריח ויהיה גרף של רעי, כשלמדת הלכות מוקצה התקשיתי בכך ואז ראיתי בספר ערך שי סימן ש"א ס"ב ד"ה והנה הרמב"ם שמקשה את הקושיא הזה ודן לומר דא"נ יש במת את ההיתר של גרף של רעי רק במת כיון שהיה לחז"ל אופן אחר להתייר ע"י ככר או תינוק ממילא לא רצו לגמרי מה שאין כן בגרף של רעי, ולעניות דעתי תירוץ הערך יש תליא במחלוקת אחרונים דהרי נחלקו המג"א והאליה רבה סימן ש"א לגבי מת כשאין ככר או תינוק האם מותר בדיעבד לטלטלו מדרין גרף של רעי, ובפשוטו התירוץ הוא דכל ההיתר של גרף של רעי זה כשזה מאוס בעיניו ונחפץ לסלקו ולזרוק אבל במת הוא צריך את המת לקיים בזה מצות קבורה אז לא שייך בזה גרף של רעי וכמדומני שמעמתי פעם מהגאון ר' לגבי קנייבסקי שליט"א שבמת גוי יש את כן את ההיתר של גרף של רעי כיון שאין בזה מצות קבורה, ועוד יש לומר את מה שתרצתם ובתוספת נופך שכל ההיתר של גרף של רעי זה משום כבוד הבית אבל כאן אדרבה זו בינון לבירות להחשיב מת כגרף של רעי, וראיה לתירוץ זה אפשר להביא מחתם סופר שבת קמ"ב שמתוך קושיית השל"ה למה הוצרכו ככר או תינוק לטלטל דוד המלך הרי מותר לטלטלו ע"י גדידו וכתב החתם סופר דגנאי הוא להחשיב טפל לבגדיו לכן עדיף על ידי ככר או תינוק ודכותה לגבי גרף של רעי.

האם יש חיוב לבן לקיים לאחר מיתת אביו מה שהאבא ביקש בחייו משום כיבוד אב
מה שהבאתם בשם שו"ת שבות יעקב סימן קס"ה ר"א דלא אמרין מצוה לקיים דברי המת בכל מילי מהא דיעקב הוצרך להשביע את יוסף ונשאני ממזרים, משמע דבצוואה לחוד אינו מחויב לקיים מצותו עד שהוצרך להשביע על כך.

הרה"ג משה מרדכי לוינר שליט"א נוא ירוק
נראה להעיר ע"ד הפרשת דרכים דרך האתמים דיוסף שליטתיה סבר שלא יצאו מכלל ב"ג לגמרי רק להחמיר, וא"כ הא ב"ג אינו מצוה על כיבוד אב כמבואר גמ' קידושין ל"א א, וסנהדרין ז' נ"ב ב' מהיו אשבוהה שפיר מצווין כמו שהוכיח האבני נזר יו"ד ס"ו ע"פ הר"י מייגש דס"ל אם כתב שבועה בכתב ידו ונתן לחבירו חיוב לקיים מה שנשבע, ואפ"ל לא הוציא שם שבועה מפיו ואין כאן 'ביטוי שפתיים', וכן מגוף שבועת קבלת התורה ואי מטעם כיבוד אב"א שייא הטענת לשיטתי שלטובת מצרים אין לו להחמיר, אבל שבועה שפיר אין לעבור דגם ב"ג מצווין ומשו"ה השביע, וא"כ ליכא ראייה והוכחה לפ"ו.

הרה"ג יוסף קרביץ שליט"א מודיעין עילית
נראה להעיר, דבכ"ל חמדה פ"ד הפרשת דרכים ביאר הא דלא ציוה את יוסף מכח כיבוד אב ע"פ הפרשת דרכים דרוש א' דיוסף סביבא ליה שיש להם דין בן נח, וא"כ בן נח אינו מצוה בכיבוד אב כמבואר בגמ' נזיר ס"א ובב"ל יחל מוזהר לחד מאן דאמר בירושלמי א"כ יוסף שליטתו היה צריך להשביעו, ועוד תירץ דקמ"ל דכיבוד אב משל אב, וא"כ אב יצטרך להוציא על זה הרבה לא יצטרך לקיים דברי אביו, אבל מצד השבועה דאיכא בל יחל צריך להוציא כל ממונו שלא יעבור בלא תעשה דצריך לכוון כל ממונו.

האם המעמד סיום הש"ס יש חיוב לומר שהשמחה במעונו ברהמ"ז
מה שהקשתם בגליון המיוחד לסיום הש"ס האם במעמד סיום הש"ס יש חיוב לומר שהשמחה במעונו ברהמ"ז.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון
שמעתי מהה"ג גרשון מילר שליט"א, משיגיה רוחני בשיבה גדולה בגייטסהעד, שאמר שר' יעקב עמדין זצ"ל פעם גמר כל הש"ס והיה כ"ב בשמחה ההוא אמר שהשמחה במעונו כשהוא בירך ברהמ"ז על הסעודת סיום, ובאותו לילה בא אליו אביו שהוא צבי זצ"ל בחלום ואמר שבשמים לא היו מרוצים שאמר שהשמחה במעונו, והוא פירש הטעם בזה עם מה שפירש המהר"ם שרק בנישואין שייך לומר שהשמחה במעונו, משום שמבואר בגמ' יבמות ד"ב ע"ג שכל מי שאין לו אשה אינו אדם, ע"ש, וא"כ מי שנושא אשה הוא כיוכל משתתף על הרובא של העולם של עולם משום שהוא גומר השלימות של אדם, ובשביל זה תקנו לומר בנישואין שהשמחה במעונו, אבל בשמחה של סיום לא תיקנו לומר שהשמחה במעונו.

הודעה חשובה בתקופה הקרובה א"י
יצא לאור ברוב פאר והדר
מענידי אשר חלק ז'
מהדרת גוטליב על כל חמשה חומשי תורה
מאות נושאים מענינים בהלכות השכיחות ומאות חקירות הגורמת לשמחת ולחשקת התורה
וכמו שהעיד בפני כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א
שיש הרבה דברים נפלאים במיוחד בחלק הזה
כל מי שמעונין להנציח את קרוביו יפנה למערכת
בטל: 053-3166560

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרה"ג יחזקאל מטלס שליט"א
מרבני כולל עיון בעלזא בית שמש
לעילוי נשמת אביו הרב מאיר בן עקיבא מטלס ז"ל
נלב"ע כ"ה טבת תשע"ב ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידיו
הרב שלום סאפרין שליט"א ירושלים
לרגל שמחת הברית לבנו כמר משה יוסף נ"ו
וברכת מול טוב לאביו ידידיו
איש סופר מהיר ון השכל והרעיון חביבן של גדולי ישראל
הרה"צ יעקב סאפרין שליט"א
יהא רעוא שבוכות יכיר רבבות ירוהו נחת
מכל יצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידיו
איש אמונם של גדולי ישראל
הרבני הנכבד מגדולי אנשי החסד בדורנו
הרב חיים יצחק כהן שליט"א ירושלים
לעילוי נשמת אביו הרב יחיאל אריה לייב ז"ל
בן הרב חיים יצחק כהן ז"ל
נלב"ע כ"ב טבת ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב לעילוי נשמת
ידידיו שלוחא דרבנן אש החסד והמעש
הרב אברהם יוסף לירוזון ז"ל
י"ר החנוך העצמאי נלב"ע י"ד טבת האי שתא ת.נ.צ.ב.ה.
כוס נחמנים לבנו חביביו ידידיו
הגאון רבי שמחה בונם לירוזון שליט"א
ראש בית מדרש גבוה הלהכה שולחן שלמה ומתבר ספרי שולחן שלמה
יהא רעוא שינחם בהנחת ציון וירושלים

גליון זה נודב ע"י ידידיו
איש השדש והמעש
הרב יוסף אביגדור מילר שליט"א ירושלים
לרגל שמחת הבר מצוה לכבוד הניקן וחכים
מכר אברהם אבא מילר נ"ו
בן לבנו ידידו הרב אהרן שליט"א בית שמש
יהא רעוא שבוכות יכיר רבבות ירוהו נחת
מכל יצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י
הרב ישראל זאב רוזנפלד שליט"א בית שמש
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו
הניקן וחכים כמר משה ישי נ"ו
שמחת הבר מצוה ותקייא א"י
באולמי "אולת פיגא" מוצ'ש שמות
יהא רעוא שבוכות יכיר רבבות ירוהו נחת
מכל יצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה